

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1903. Första Kammaren. N:o 49.

Lördagen den 9 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 2 i denna månad.

Anmäldes och bordlades:

statsutskottets utlåtande n:o 11, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tionde hufvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna;

bevillningsutskottets betänkanden och memorial:

n:o 54, angående tillverkning och beskattning af maltdrycker;

n:o 55, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående kostnadsfritt tillhandahållande af stämplor för stämpelbeläggning af vissa vid häradshöfdingen R. E. Eckerströms död å Södra Roslags domsagas kansli kvarliggande handlingar;

n:r 56, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande bevillningsutskottets betänkande n:o 29 i anledning af väckt motion rörande ifrågasatt tullfrihet för majs och högre skatt för brännvin, tillverkad af vissa utländska råämnem;

n:o 57, i anledning af kamrarnes beslut rörande viss ändring i §§ 1 och 17 i förordningen angående villkoren för försäljning af brännvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker den 24 maj 1895; och

n:o 58, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande bevillningsutskottets betänkande n:o 51 i anledning af väckta motioner rörande tullen å sirup och melass m. m.;

sammansatta bevillnings- och lagutskottets memorial n:o 3, angående anvisande af ersättning åt utskottets kanslipersonal;

lagutskottets utlåtanden:

n:o 54, i anledning af väckt motion i fråga om lagbestäm-

melses rörande dels kommunernas öfvertagande af vissa företag, dels villkoren för dylika företags öfverlåtande å enskilde; och

n:r 55, i anledning af väckta motioner om ändrade bestämmelser rörande skogselds släckning; äfvensom

Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtanden:

n:o 21, i anledning af Andra Kammarens beslut om skrifvelse till Konungen med begäran om ändrade bestämmelser för handeln med svagdricka m. m.; och

n:o 22, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående omreglering af rikets indelning i provinsialläkaredistrikt m. m.

Upplästes en från kungl. civildepartementet ankommen skrifvelse, så lydande:

Till herr talmannen i Riksdagens Första Kammare.

Med anledning af statsbanedelens Gellivare—Riksgränsen fullbordande har Kungl. Maj:t denna dag förordnat, att en högtidlig invigning af nämnda bandel skall äga rum, samt därtill bestämt tisdagen den 14 juli 1903; och får jag, på Kungl. Maj:ts tillika meddelade nådiga befallning, härmed äran inbjuda herr talmannen samt kammarens vice talman och tolf af kammaren utsedda ledamöter att, såsom Riksdagens deputerade, i högtidligheten deltaga.
Stockholm den 24 april 1903.

Hjalmar Westring.

Clas Lindbeck.

Herr vice talmannen erhöll på begäran ordet och yttrade: Jag tillåter mig hemställa, att kammaren måtte med tacksamhet antaga den gjorda inbjudningen, att val af delegerade måtte bestämmas att äga rum nästkommande lördag samt vidare att, då det kan inträffa, att åtskilliga af de utsedde få förhinder, kammaren måtte besluta att utom de tolf delegerade utse sex suppleanter att inträda i mån som röstetalen utvisa, och slutligen att kammaren behagade uppdraga åt herr talmannen att inkalla suppleanter allt efter som anmälningar om förfall till honom ingå.

Detta förslag antogs; hvarjämte kammaren, på framställning af herr talmannen, beslöt att vid början af sitt sammanträde nästkommande lördag genom val på vanligt sätt utse dels tolf deputerade att jämte honom och herr vice talmannen deltaga uti ifrågasvarande invigningshögtidlighet, dels ock sex suppleanter för bemälde deputerade.

Upplästes och godkändes bevillningsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 83, till Konungen, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse af § 9 mom. 3 i tulltaxeunderrättelserna.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran konstitutionsutskottets nästlidne dag bordlagda utlåtande n:o 10.

Vid föredragning af statsutskottets under gårdagen bordlagda memorial:

n:o 84, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under andra, tredje, fjärde, femte, sjätte, sjunde, åttonde och nionde hufvudtitlarne gjorda framställningar om anslag för beredande af dyrtidstillägg för år 1903 åt en del tjänstemän och betjante m. m., och

n:o 85, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om väckta motioner om pension åt vice häradshöfdingen J. M. Stuart,

godkändes de i dessa memorial föreslagna voteringspropositioner.

Föredrogs och företogs punktvis till afgörande bevillningsutskottets sistlidne dag bordlagda memorial n:o 53, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande bevillningsutskottets betänkande n:o 49 angående en inkomstskatt för år 1904.

Punkten 1.

Mom. a).

Den föreslagna voteringspropositionen godkändes.

Mom. b).

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. c).

Lades till handlingarna.

Punkten 2.

Utskottets hemställan bifölls.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran första särskilda utskottets nästlidne dag bordlagda memorial n:o 6 äfvensom Första Kammarens tillfälliga utskotts samma dag bordlagda utlåtande n:o 20.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande konstitutionsutskottets den 6 och 8 innevarande maj bordlagda memorial n:o 9, angående fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll.

Utskottets tillkännagifvande, att anledning icke förekommit att mot någon ledamot af statsrådet tillämpa § 106 regeringsformen.

Lades till handlingarna.

Utskottets anmälan enligt § 107 regeringsformen.

Punkten 1.

Lades till handlingarna.

Punkten 2.

*Anmärkning
beträffande
ett utrikes-
departements-
ärendc.*

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena Lagerheim: I anledning af den nu föredragna punkten ber jag att få lämna kammaren några upplysningar.

Utskottet har fäst sig vid tre omständigheter. Den första är, att ministern för utrikesärendena icke anfört något hållbart skäl för förändring i villkoren för anställning i en tjänstebefattning inom utrikesdepartementet. Med anledning häraf ber jag blott att få upplysa, att det hade förekommit ett förordnande för en introduktör den 13 december 1900, då den förordnade icke ägde den kompetens, som med tillämpning af 1865 års kungörelse skulle varit erforderlig. Att detta skedde af ren oaktsamhet, behöfver väl icke vidare framhållas. Från konstitutionsutskottets sida gjordes då ingen anmärkning, antagligen därför att förhållandet undgick dess uppmärksamhet liksom det undgått departementschefens. Emellertid, sedan min uppmärksamhet fästs på detta, låg redan däri en anledning att utverka Kungl. Maj:ts förklarande, huruvida kungörelsen af 1865 borde framdeles äga tillämpning på introduktören för främmande sändebud. Det hade, såsom äfven af utskottet framhållits, förut varit så ordnadt, att introduktören skulle vara den person, som Kungl. Maj:t utsett till öfverceremonimästare vid sitt hof; och det var då i och för sig klart, att några kompetensvillkor för sådan person ur administrativ synpunkt icke kunde finna tillämpning. När däremot på ministrerns för utrikes ärendena initiativ den nya instruktionen af 1899 underställdes Kungl. Maj:ts pröfning, och hemställan därvid gjordes, att introduktören hädanefter skulle tillhöra departementet allena, borde det helt visst genast hafva kommit på tal, huruvida någon förklaring sådan som den numera gifna skulle göras i afseende å

1865 års kungörelse. Men det föll då icke den, som hade med förberedelserna till den nya instruktionen att göra, in, att introduktörens ställning blefve i ringaste mån förändrad; och detta må tjäna till förklaring, hvarför frågan icke upptogs. Men då uppmärksamheten blifvit därvid fäst, har departementschefen haft sig angeläget att söka ordna saken. Något skäl, hvarför med det uppdrag, introduktören har haft och har, han skulle vara underkastad de kompetensvillkor, som för departementets tjänstemän äro föreskrifna, kan jag fortfarande icke finna. Efter instruktionen har han först och främst att genom ministern för utrikes ärendena inhämta Kungl. Maj:ts befallningar om främmande sändebuds högtidliga audienser och underrätta dem om allt hvad vid sådana audienser bör iakttagas. Detta är således rent formella förhållanden, liksom och skriftväxlingen med de kungliga och furstliga hofven, hvilken ej tillhör samma kategori som vanliga utgående expeditioner. Så är äfven förhållandet med de skrivelser *sub titulo majestatis*, hvilkas uppsättning och expedition introduktören fått sig anförtrodd genom ett tillägg i 1899 års instruktion, en omständighet, som utskottet ansett särskildt böra föranleda till att kompetensvillkoren bibehållas. I detta afseende ber jag att få upplysa, att dessa skrivelser *sub titulo majestatis* affattas efter af ålder fastställda formulär, uti hvilka ingen ändring får göras utan efter utrikesministerns uttryckliga medgifvande och i vissa fall först sedan frågan underställts Kungl. Maj:t. Här är således från introduktörens sida endast fråga om sträng ordning och omdöme, när det blott gäller att icke vika från fastställda formulär eller att påpeka, när ett afvikande möjligen bör göras.

Därnäst har af utskottet anmärkts, att den nådiga förklaringen i fråga om 1865 års kungörelse icke blifvit på vederbörligt sätt kungjord. Skälet härtill låg däruti, att efter öfverläggning inom statsrådsberedningen ansågs, att någon ny bestämmelse eller undantag från gifna bestämmelser icke införts, som behöfde offentliggöras, utan att det helt enkelt gälde en *förklaring* af Kungl. Maj:t, att tillämpning af kompetensvillkoren lika litet för framtiden som hittills skall äga rum.

Det återstår då frågan om personen. Det är helt visst en grannliga sak att här ingå i en detaljerad redogörelse för en personfråga, men jag anser mig skyldig utskottet och kammaren att lämna några korta, faktiska uppgifter. Personen i fråga, som 1888, ett år före den tid han annars skulle hafva gjort det, om han gått kvar i sitt läroverk, aflade studentexamen såsom privatist med synnerligen vackra betyg, önskade vinna inträde på den militära banan. Detta mötte emellertid hinder på grund af de stränga regler, som här i landet gälla i afseende å fysiska betingelser och som icke medgafvo honom inträde vid krigsskolan på Karlberg. Han begaf sig då till utlandet och inträdde i österrikisk militärtjänst, dock först efter att hafva aflagt studentexamen och

Anmärkning
beträffande
ett utrikes-
departements-
ärende.
(Forts.)

Anmärkning
beträffande
ett utrikes-
departements-
ärende.

(Forts.)

officersexamen efter österrikiska föreskrifter. Han tjänade där vid kavalleriet i fyra år, fick sedermera tillstånd att genomgå krigshögskolan i Berlin 1896—1898 och lämnade den med synnerligen vackra vitsord. Sedan han en kortare tid tjänstgjort vid generalstaben, som han lämnade, då icke någon utsikt till anställning i aktiv svensk krigstjänst yppade sig, erhöll han af mig, som lärt känna honom i Berlin — förut hade jag sett honom blott helt flyktigt i hans yngre dagar — erbjudande att vinna anställning i utrikesdepartementet, detta på grund af hans synnerligen omfattande och gedigna språkkunskaper, hvilka sedermera under hans tjänstgöring i departementet kommit detta till godo. När han utnämndes till introduktör, hade han under $2\frac{3}{4}$ års tjänstgöring i statens tjänst ådagalagt skicklighet och duglighet och visat, att de kunskaper han besatt, voro mer än tillräckliga att fylla den befattning, som var i fråga.

Vidare torde jag icke behöfva i denna punkt yttra mig; och jag har för öfrigt blott att tillägga, att jag, med erkännande af att konstitutionsutskottet kan hafva ansett sig fullkomligt befogadt att framställa anmärkningen, vill uttala det hoppet, att kammaren må vid utöfningen af sin myndighet handla efter billighetens och rättvisans fordringar.

Herr Moberg: Utskottets motivering för den hemställen, utskottet uti ifrågavarande hänseende gjort till Riksdagen, innehåller egentligen hvad som här bör sägas, och föga kan det vara att därutöver tillägga. Jag skulle också helst hafva sett, att allt därvid fått förblifva, men då hans excellens utrikesministern nu velat inlägga en gensaga mot befogenheten af ifrågavarande anmälan till Riksdagen, tillåter jag mig att här yttra några ord.

Hans excellens tycktes i sitt anförande förbise hvad frågan egentligen gäller. Frågans innebörd är nämligen den, huruvida vid tillsättandet af platsen såsom introduktör för främmande sändebud icke skall förfaras såsom vid tillsättandet af andra tjänster öfver hufvud taget, utan de i grundlagen stadgade befodringsgrunder skola få lämnas alldeles å sido, så att hvem som helst utan att på något sätt inlagt någon förtjänst i statens värf eller i det allmänna må kunna till platsen utses. Jag vill nu gärna medgifva, att hvad den första befodringsgrunden, skicklighet, beträffar, därutinnan icke behöfver uti förevarande fall tagas någon synnerlig hänsyn, men då med befattningen äro förenade löneinkomster af den betydighet, att de kunna gagna mången, som gjort sig väl förtjänt af det allmänna, synes mig denna befodringsgrund ingalunda få lämnas å sido. Kommer härtill att, förutom frånvaron af alla sådana förtjänster i den mening jag här berört, särskilda utomordentliga och låtom oss säga föga tilltalande åtgärder blifvit vidtagna för att den ifrågavarande personen skulle kunna med platsen huggas, då blifver regeringens åtgärd för

enhvar, såsom för utskottet, underbar och icke blott underbar, utan anmärkningsvärd i det afseende, hvarvid utskottet har att fästa sig. För det första har nämligen den utaf Kungl. Maj:t utfärdade bestämmelsen, som gäller för vinnande af inträde i Kungl. Maj:ts kansli, blifvit ändrad. Det må nu vara, såsom hans excellens anmärkte, att en sådan åtgärd skulle hafva företagits genast när den ändrade bestämmelsen utfärdades i afseende å den ifrågavarande funktionären. Ja, om det då borde hafva skett, det lämnar jag å sido, men det skedde icke *då*, utan det skedde *nu*. Om man, då man läste statsrådsprotokollet, icke vetat hvad som komma skulle, hade man förvisso blifvit högeligen förvånad, då för vidtagande af denna författningsändring intet annat skäl anfördes än att, då af introduktören för främmande sändebud icke tillförne kräfts detta af Kungl. Maj:t föreskrifna kompetensvillkor, så behöfde han det heller icke hädanefter. Jag hemställer till Eder, mina herrar, hvad Ni skulle säga, om, vid tillämpningen af de på senare tiden af Kungl. Maj:t gifna föreskrifter om kompetensvillkor för inträde i det ena eller andra af statens verk, kompetensvillkoren i allmänhet lämnades å sido under förklarande: »Det har gått bra förut utan dessa kompetensvillkor, hvarför kan det icke gå lika bra hädanefter». Nu är jag icke okunnig om att dispens i vissa fall förekommer hos Kungl. Maj:t för den eller den personen med hänsyn till särskilda omständigheter, som göra det för staten önskvärdt att få en viss person i en viss tjänst; men på det sättet har man icke gått till väga här, utan här ändrades själfva författningen. Jag tror att det skulle varit bättre, om dispensen inskränkt sig till den ifrågavarande personen ensamt, hvilket så till vida varit för konstitutionsutskottet en förmån, som utskottet då hade fått erfara och blifvit underkunnigt om alla de framstående egenskaper, som mannen i fråga ådagalagt, för att så utomordentliga åtgärder skulle af Kungl. Maj:t vidtagas.

Vidare har den förutvarande introduktörens för främmande sändebud förordnande blifvit af Kungl. Maj:t upphäfdt och han från uppdraget entledigad. Jag känner nu ingalunda, huruvida denne icke varit rätt lämplig för berörda uppdrag, men det vill synas, som om grannlagenheten mot en person, som länge varit i statens värf använd, bort fordra, att han fått själf göra ansökan om sitt entledigande, eller också, därest detta icke skett, hans entledigande från befattningen beledsagats af några skäl — nu har han, såsom hvar och en kan finna, fått hvad man kallar afsked på grått papper, och det vill synas, som om hans verksamhet i statens tjänst kunnat berättiga till något bättre förfarande.

Det är dessa omständigheter, sammanlagda med själfva utnämningen, som bilda en kedjelänk i den bevisning, hvilken ådagalägger, att den föredragande velat till hvad pris som helst på platsen insätta en person, som icke kunde hafva något skäligt anspråk att däraf komma i åtnjutande. Hvarje sådant försök,

*Anmärkning
beträffande
ett utrikes-
departements-
ärende.
(Forts.)*

*Anmärkning
beträffande
ett utrikes-
departements-
ärende.*
(Forts.)

statstjänsten må nu vara af större eller mindre betydelse, strider, såvidt jag förstår, såväl mot grundlagens anda som mot det allmänna rättsmedvetandet, och den omständigheten, att man vidtagit vissa förberedande åtgärder för att bevara formen, hjälper icke upp saken. Det är därför jag för min del biträdt det inom utskottet väckta yrkandet, att saken skulle till Riksdagen anmälas.

Ehuru föga förtrogen med ceremoniel och etikettens fordringar såväl i allmänhet som särskildt i fråga om introduktionen af främmande sändebud, tillåter jag mig dock undra, huruvida icke dessa herrar ambassadörer möjligen skulle kunna anse, att aktningen för deras ställning såsom främmande suveräners sändebud vore föga tillgodosedt här i Sverige, då det kan förekomma, att introduktionen verkställs af en löjtnant i armén, vore han äfven nu efter utnämningen befordrad till kammarherre vid Kungl. Maj:ts hof. Men skulle icke så vara, utan har etiketten numera förlorat mycket af den betydelse, jag tror mig veta att den tillföre haft uti ifrågavarande fall, då tillåter jag mig fråga, hvarför har då icke någon af våra om det allmänna väl förtjante i tjänst varande löjtnanter, ja, det kunde väl icke hafva skadat, om han så varit kapten eller till och med major, hugnats med den ifrågavarande utmärkelsen och därmed erhållit en törhända mycket önskvärd tillökning i förut knappa inkomster.

Jag har icke något yrkande att göra.

Efter härmed slutad öfverläggning lades förevarande punkt till handlingarna.

Punkten 3.

Lades till handlingarna.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 6 och 8 i denna månad bordlagda utlåtanden:

n:o 77, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af rätt till bearbetande af marmorfyndigheter å kronojord,

n:o 78, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Konungen i fråga om åtgärder mot indragning af smärre lägenheter å kronoegendomar,

n:o 79, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af tre till indragna hospitalshemmanet Sund n:o 4 Södergård i Östergötlands län hörande lägenheter,

n:o 80, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af viss del af förra häradshöfdingebostället Hammenhög n:o 31 om $\frac{3}{8}$ mantal i Kristianstads län,

n:o 81, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af viss del af förra kronofogdebostället 1 mantal Fastarp n:o 3 Olof Larsgård i Hallands län,

n:o 82, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af till kungsladugården Vall n:is 1—4 i Gäfleborgs län hörande andel i vattenkraft m. m., och

n:o 83, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af äganderätten till de Torsebro krutbruk tillhörande fastigheter,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Herr talmannen tillkännagaf, att enligt mellan talmännen träffad öfverenskommelse omröstningar jämlikt § 65 riksdagsordningen komme att anställas vid kamrarnes sammanträden måndagen den 11 innevarande maj öfver de voteringspropositioner för sådana omröstningar, som blifvit af båda kamrarne godkända.

Vid förnyad föredragning af bankoutskottets den 6 och 8 innevarande månad bordlagda memorial n:o 9, i fråga om ändringar i bankoreglementet, biföll kammaren hvad utskottet i detta memorial hemställt.

Föredrogs å nyo sammansatta banko- och lagutskottets den 6 och 8 i denna månad bordlagda betänkande n:o 1, i anledning af dels Kungl. Maj:ts propositioner n:is 67 a och 67 b med förslag till lag angående solidariska bankbolag m. m., dels ock åtskilliga i ämnet väckta motioner.

Herr Boström, Filip: I afseende å sättet för föredragningen af föreliggande betänkande tillåter jag mig vördsamt hemställa, att kammaren ville besluta, att betänkandet föredrages punktvis i den ordning betänkandet angifver med det undantag, att punkt 3 behandlas före punkt 2, att de olika lagförslagen föredragas paragrafvis, att vid behandlingen af § 1 i första förslaget diskussionen må röra sig om förslagen i deras helhet, att af lagförslagens olika paragrafer icke andra uppläsas än de, beträffande hvilka uppläsning begäres, samt att, för den händelse utskottets förslag skulle komma att i vissa delar af den ena eller andra kammaren återförvisas, utskottet lämnas öppen rätt att vid ärendets förnyade behandling, i afseende å de bestämmelser, hvilka blifvit med eller utan ändring af den ena eller andra kammaren godkända, föreslå sådana ändringar, som af ifrågasatta ändringar i återförvisade delar kunna föranledas.

Denna hemställan bifölls.

Lagförslag
ang. solidari-
ska bankbolag.

Punkten 1.

Utskottets förslag till lag angående solidariska bankbolag.

1—9 §§.

Godkändes.

10 §.

Herr Sjöcrona: Tredje punkten af den nu föredragna paragrafen lyder så: »Ej må enskild man eller annan enskild penninginrättning än bolag, hvarom i denna lag förmåles, samt sparbank och bankaktiebolag i sin firma använda ordet bank». Detta är enligt mitt förmenande ett fullkomligt riktigt stadgande, men jag anser, att det är alldeles orätt, att detta stadgande förekommer endast i denna lag och icke uti en annan lag, där det har sin rätta plats. Denna lag handlar, som vi veta, om solidariska bankbolag och bestämmer hvad som skall gälla om dem, hurudan firma ett sådant bolag skall hafva och huru denna firma skall inregistreras hos centrala registreringsmyndighet, såsom det säkerligen kommer att bestämmas i en blifvande kunglig förordning. Men denna lag har naturligtvis alls intet att göra med annan enskild man eller andra handelsbolag eller penninginrättningar och än mindre med deras firmor och huru dessa skola registreras hos de lokala registreringsmyndigheterna: öfverståthållareämbetet, Konungens befallningshafvande och magistrater. Däröfver finnes en särskild lag, nämligen lagen om handelsregister, firma och prokura. Nu kan man ju säga, att om en bestämmelse är riktig, så kan det ju vara tämligen likgiltigt, hvar denna bestämmelse står, blott den finnes. Men, herr talman, det är verkligen icke så. Det finnes ett ganska viktigt praktiskt skäl, hvarför en sådan bestämmelse bör stå där den har sin rätta plats. En hvar medborgare i samhället och framför allt statens ämbets- och tjänstemän äro ju skyldige att ställa sig lagar och författningar till efterrättelse, och för att kunna göra detta måste man ju veta hvad vederbörande lag eller författning innehåller. Men jag undrar, om här finnes någon i kammaren, som tror, att något mänskligt minne räcker till att hålla i hufvudet alla befintliga lagar och ännu mindre alla i dem förekommande särskilda bestämmelser. Jag vill i detta sammanhang endast erinra, att om jag exempelvis tager Svensk författningssamling från och med år 1860 till och med år 1902, så upptager den — hvad skall jag säga — omkring fem hyllmeter, och dessutom finnes ju, som alla veta, en ofantlig mängd ännu gällande författningar, som äro af äldre datum än 60-talet, förutom allt hvad som återstår af 1734 års lag. Huru skall man nu förhålla sig, när ett ärende förekommer till

behandling, särskildt hos de administrativa myndigheterna? Man måste naturligen, så vida ej ärendet är af så vanlig beskaffenhet, att man precis vet hvad som skall göras, slå upp i den lag, som gäller i det förevarande ärendet, och bör då vara trygg, att där finnes föreskrift om hvad man har att iakttaga. Nu har det helt nyligen händt mig, att en sammanslutning, som är ett verkligt handelsbolag, bestående af 100 personer, som vardera tillskjutit 100 kronor, ville kalla sig för folkbank och begärde, att jag skulle fastställa dess reglemente. Jag lät dem genom kommissionären veta, att jag hvarken ägde rätt eller skyldighet att uppfylla en sådan begäran, men i sammanhang därmed kom jag att öfverväga: kan och bör jag registrera en sådan firma? Det kunde jag naturligtvis icke, ty namnet innehöll endast ortsnamnet och så ordet folkbank, och firmalagen stadgar uttryckligen, att i handelsbolags firma skall stå intaget ett af bolagsmännens namn med ett sådant tillägg, som angifver, att det finnes flere i bolaget: et compani eller sådant. Således skulle firman ändras till ett namn, möjligen med ett tillägg af detta »bank». Jag ansåg emellertid för min del olämpligt, att de skulle få taga in i sin firma ordet folkbank, och begrundade detta ganska noga, men jag kom till det resultat, att firmalagen icke utgjorde hinder därför, sådan den för närvarande lyder. För att ytterligare vara säker på min sak rådförde jag mig med en person, som jag anser vara mycket kompetent att afgifva omdöme i detta afseende, och han hade precis samma ståndpunkt som jag. Således tror jag mig kunna säga och utgår från den förutsättningen, att firmalagen icke utgör hinder för ett enskildt handelsbolag att, om det i öfrigt iakttager bestämmelserna angående firmas beskaffenhet, till firmans namn tillsätta ordet folkbank, således »Karl Andersson et compani Gnesta folkbank» eller något sådant. Jag talar om detta, för att herrarne ej skola tro att det är fantasier, utan sådant kan verkligen förekomma. Är det nu rimligt att begära, att om en sådan firma hädanefter anmälts till registrering, registreringsmyndigheterna, d. v. s. öfverståthållareämbetet, alla länsstyrelser och magistrater, skola kunna erinra sig, att i denna lag angående solidariska banker förekommer en bestämmelse om huru enskild mans eller handelsbolags firma får lof att vara beskaffad, eller ett förbud mot att använda det eller det ordet? Är det rimligt, att man skall utsätta sig, om man händelsevis icke kommer ihåg detta, för ansvar för oförstånd eller oskicklighet i ämbetsutöfning? Jag kan ej finna, att det är rimligt.

I denna riksdagens sena timma kan detta emellertid icke gärna hjälpas. Jag kan ej gärna begära, att punkten helt och hållet skall uteslutas ur paragrafen, ty då skulle denna enligt min åsikt mycket riktiga och nyttiga bestämmelse icke finnas någonstades. Och jag kan icke heller begära återremiss, ty här föreligger för närvarande ingen proposition eller motion om den para-

*Lagförslag
ang. solidari-
ska bankbolag.*

(Forts.)

*Lagförslag
ang. solidari-
ska bankbolag.*
(Forts.)

graf, hvori denna bestämmelse skulle införas, nämligen § 9 af lagen om handelsregister, firma och prokura, och det vore väl icke lämpligt, att jag eller någon annan nu väckte motion i detta ämne, då vi blott hafva några dagar af riksdagen kvar. Men jag har velat uttala detta till kammarens protokoll, i förhoppning att Kungl. Maj:t måtte taga saken i öfvervägande ju för desto hellre, om icke förr, så i sammanhang med behandlingen af den skrifvelse, som utskottet föreslagit i femte punkten af sitt betänkande.

Herr Leman: I anledning af den föregående talarens erinran skall jag tillåta mig fästa kammarens uppmärksamhet på att en bland de tre förmåner, som penninginrättningar, hvilka vilja komma in under lagen, skulle få, är den att de få heta *bank*. Det torde således vara nödvändigt, att föreskrift härom är intagen i banklagen. Jag vill vidare fästa uppmärksamheten på att en likalydande föreskrift finnes i sparbankslagen, där det i § 4 heter: »I reglementet skall uppgifvas den benämning, hvarunder inrättningen kommer att drifva sin rörelse. För utmärkande af rörelsens beskaffenhet må ej annat uttryck än sparbank användas». Men trots att det således måste stå i den, om jag så må säga, positiva lagen, kan jag ej neka till att den anmärkning, som den föregående talaren gjorde, är fullt befogad. Det blir nämligen till slut omöjligt för de lokala myndigheter, som hafva inregistreringsväsendet om hand, att kunna genomforska alla möjliga speciallagar. Jag instämmer därför med honom, att en ändring bör ske i firmalagen, men jag instämmer icke med honom i att en ändring bör ske jämväl i denna lag. Här bör det stå kvar, men detta hindrar ju icke, att, när firmalagen omarbetas, alla de bestämmelser, som angå firma och som nu stå i särskilda lagar, äfven intagas i firmalagen.

Efter härmed slutad öfverläggning godkändes den nu förevarande paragrafen.

11—26 §§ samt öfverskriften till I kap.

Godkändes.

27 §.

Herr Törneblad: Utskottet har här i Kungl. Maj:ts proposition föreslagit en ändring, som visserligen ej är af synnerligen stor betydelse, men det torde dock vara skäl att säga några ord om densamma, särskildt med hänsyn därtill, att motiveringen af den afgifna motionen tål något närmare belysning.

Utskottet har visserligen ej gått in på denna motivering, utan blott upptagit en del af densamma och tänkt sig, att det möjligen

genom tillåtelse till handel med silfver skulle kunna uppstå faror, som af motionären blifvit påpekade. Det kan ju vara en möjlighet. Jag vill dock göra den anmärkningen, att det måste förefalla något egendomligt, att man, om sådana faror finnas, förbjuder enskilda banker sådan handel, men fortfarande bibehåller möjligheten till dylik handel för riksbanken. Ut i § 10 af riksbankslagen, antagen så sent som år 1897, står det uttryckligen: riksbanken äger att köpa och sälja guld och silfver. Nå, jag tror icke, att detta innebär någon fara, men jag tror icke heller, att det vore någon fara för de enskilda bankerna. Är det någon fara för de enskilda bankerna att kunna handla med silfver, så skulle egentligen faran vara större för riksbanken. Nu kunde det ju vara af intresse att veta, hvad som menas med handel med silfver. Att handla med guld och silfver är en gammal bestämmelse, som förekommit under hela banklagstiftningens historia, äfven innan guldmyntfoten var införd i Sverige, och har bibehållits äfven sedan guldmyntfoten införts. Jag vill då erinra därom, att silfver är gällande som mynt i andra länder, och det finnes ej något hinder att i Frankrike t. ex. betala med femfrancsstycken; det är fullkomligt tillåtet, fastän Frankrike har guldmyntfot. Tvåfransen är skiljemynt, men med femfransen får man betala. Om banken köper en växel, dragen på Frankrike och utställd i francs, så kan valutan för denna växel utbetalas i femfrancsstycken. Jag vill ej tala om Mexiko och sådana länder, där silfvermyntfot är den enda lagliga, men förhållandet är, som sagdt, i hufvudsaklig mån detsamma i Frankrike: femfransen gäller såsom mynt, men ej tvåfransen. Nå, banken inkasserar dessa femfrancsstycken och afyttrar dem också. Är det handel med silfver? — Nej, svarar man. — Ja, det tror jag också knappast att det är, men det är farligt att röra sig med bestämmelser på detta område, i synnerhet om man skulle taga hänsyn till hvad motionären säger i sitt förslag. Han säger: »silfver däremot är rätt och slätt en handelsvara utan bestämdt myntvärde». Ja, det gäller för Sverige; det är således sant på sätt och vis, men det gäller ej t. ex. för Mexiko och ej heller för Frankrike annat än i viss mån. Sedan fortsätter han: »ett kilo silfver kan i dag hafva ett pris, i morgon ett annat, alldeles såsom koppar och järn och andra metaller. Ett silfvermynt är därför aldrig ett mynt», — ja hos oss — »utan endast ett myntrepresentativ, alldeles såsom ett kopparmynt eller en sedel. Att det i handel och vandel går såsom mynt, beror icke på dess metallvärde, utan på den banks kredit, hvarifrån det utgått». Nej, det går inte alls. Silfvermyntets och skiljemyntets värde beror ej på den banks kredit, hvarifrån det utgått, hvarmed motionären förmodligen menar den bank, som lämnat ut det. Sedan fortsätter han: »en million utelöpande silfverkronor representerar därför en rätt betydande riksbankens skuld till allmänheten och en skuld, som till sitt belopp alltid varierar med priset på silfver å den

*Lagförslag
ang. solidari-
ska bankbolag.*
(Forts.)

Lagförslag
ang. solidari-
ska bankbolag.
(Forts.)

allmänna marknaden». Nej, det är icke alls förhållandet. Det är icke en riksbankens skuld, ty om det skulle komma tillbaka till riksbanken, så har banken fullständig regress till statsverket och har rätt att få det inlöst med guld enligt den lag, som infördes för några år sedan. För öfrigt är det icke banken, som utgifver mynt, hvarken guld eller silfver, utan det är myntverket, d. v. s. staten såsom sådan, fastän riksbanken tjänar såsom mellanhand. Den motiveringen kan således icke gälla, och utskottet har icke heller upptagit den, men då handel med silfver verkligen tyckes kunna vara föremål för olika tydningar, så har jag endast velat påpeka, att man ej får fästa sig för mycket vid den ursprungliga motiveringen.

Jag har intet yrkande, emedan jag tycker, att saken på det hela taget är tämligen obetydlig.

Herr Lemán: Den paragraf, som nu är föredragen, har den affattning, som gått igenom nästan alla kungörelser och lagar om banker. Lydelsen af denna paragraf betingas däraf, att det aldrig tillförne i någon banklag funnits och icke heller i den nu föreliggande lagen finnes någon definition på hvad bankrörelse är. Man har försökt sig på med en dylik definition, men icke lyckats. Då har man måst göra något annat, nämligen införa en inskränkande föreskrift. Detta har fått sitt uttryck i denna bestämmelse om de enda objekter, hvarmed en bank får drifva handel. Jag tillåter mig påminna om, att ursprungligen var det tillåtet för vanliga handelsbolag att drifva bankrörelse, att alltså köpa och sälja ej endast guld och silfver, utan äfven järn, sill, spannmål m. m. dylikt. Det var denna oinskränkta handel och särskildt handeln med aktier, som skulle kuperas och därför tillkom bestämmelsen därom, att bankbolag ej få drifva handel med annat än guld etc.

I anledning af hvad herr Törneblad ytrade om handel med silfver och att bestämmelse därom står kvar i riksbankslagen, vill jag påminna om, att detta är en kvarleva från den tid, då vi ännu hade silfvermyntfot. Det är emellertid en betydlig skillnad mellan att köpa silfver i plantsar och att inväxla utländskt mynt. Likaväl som banken inväxlar utländska sedlar, kan den inväxla utländskt mynt. Föreskriften, att en bank ej får handla med silfver, kan aldrig afse inväxlandet af femfrancsstycken eller mynt i allmänhet.

Jag tror, att det är tämligen likgiltigt om bestämmelsen angående silfver kvarstår, eller ej. Jag vill ej heller försvara de grunder, hvarifrån motionären utgått, men jag tror, att bestämmelsen är immodern och att den därför gärna kan tagas bort. Då föregående talare icke framställt något yrkande, tillåter jag mig yrka bifall till utskottets förslag.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, hvarefter föreliggande paragraf godkändes.

Öfriga delar af förslaget.

Godkändes.

Utskottets i punkten gjordes hemställdan.

Förklarades besvarad genom kammarens beslut vid föredragningen af lagförslaget.

Punkten 3.

Kungl. Maj:ts förslag till lag angående industriförlagsbanker.

*Lagförslag
ang. industri-
förlagsbanker.*

1 §.

Herr Leman: Som kammaren torde finna, har jag jämte åtskilliga andra ledamöter af utskottet afgifvit reservation mot utskottets afstyrkande af Kungl. Maj:ts förslag angående industriförlagsbanker. Vi hafva i reservationen anfört våra skäl, och jag skall därför nu endast återöpa det väsentligaste af dem.

Hufvudskälet, hvarför reservanterna ansett, att utskottet bort tillstyrka förslaget, är, att då det för närvarande finnes en hel del penninginrättningar, hvilka såväl inlåna medel från allmänheten som ock sälja aktier, men båda dessa verksamhetsgrenar äro fullständigt okontrollerade, så vore det, enligt vår åsikt, till förmån för näringslivet, om här kunde uppstå aktieemissionsbanker, hvilka stode under bankinspektionens kontroll. Det skulle verka dubbelt fördelaktigt. För det första för insättarna, därigenom att desse kunde vara trygga för att rörelsen icke skulle bedrivas på ett alltför lättsinnigt sätt, och för det andra skulle det naturligen också verka förmånligt för bankens aktieägare därigenom att bankens styrelse skulle, då den vore underkastad kontroll inom ramen, om jag så må säga, af hvad som kan anses vara bankmässigt, nödgas begränsa området för bankens affärsverksamhet.

Hvad som egentligen gjort, att utskottet ställt sig så afvisande mot detta förslag, är, tror jag, erfarenheten från utlandet: Crédit mobilier i Frankrike och Leipzigerbanken i Tyskland. Men det är just i denna punkt, som man kan slå utskottet med dess egna vapen; dessa utländska bankinrättningar hafva nämligen varit fullständigt okontrollerade. Hade de varit kontrollerade från statens sida, hade säkerligen det som nu inträffat aldrig skett. Jag vill i detta sammanhang erinra, att utom Sverige och Finland finnes

Lagförslag
ang. industri-
förelagsbanker.
(Forts.)

det intet land, som har en banklag. I öfriga länder lyda bankerna endast under de allmänna handelsrättsliga bestämmelserna. Men just den omständigheten, att vi i Sverige hafva en ordnad banklagstiftning och offentlig kontroll öfver bankerna, har gjort, att vi reservanter ansett oss kunna tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag.

Jag har visserligen icke mycket förhoppning, att det yrkande, jag kommer att göra om bifall till Kungl. Maj:ts förslag, skall af kammaren godkännas, men jag anser, att det kan vara gagneligt för framtiden, att det nu yttrats åtminstone några tillstyrkande ord om förslaget. Idén bör nämligen ej dö, synnerligen som orsaken till motståndet nu nog till stor del torde vara beroende därpå, att förslaget är nytt och att det ännu icke ingått i allmänna medvetandet.

Herr greve och talman! Jag tillåter mig att yrka bifall till första paragrafen i Kungl. Maj:ts förslag.

Herr Boström, Filip: Jag skall, herr talman, i stället tillåta mig att yrka bifall till utskottets förslag och afslag å Kungl. Maj:ts proposition i denna del. Anledningen till att jag för min personliga del ställt mig på afslagssidan är den, att jag under de gångna decennierna aldrig hört, att ett sundt affärsföretag saknat medel till bolagets startande på grund af vår nuvarande banklagstiftning. Man skulle tvärtom kunna säga, att lättheten att erhålla penningar till startande af nya bolag ofta nog varit så stor, att man däraf förledts att börja företag, som kanske saknat önskvärd soliditet. Därtill kommer vidare, att den utredning, som föreligger från den sista bankkommittén, i denna punkt är synnerligen knapphändig, och jag har däraf föranledts till den tanken, att herrar kommitterade icke själfva varit så särskildt varma för det af dem förordade förslaget.

Den föregående ärade talaren berörde, huru sådana emissionsbanker verkat utomlands; han talade om *Crédit mobilière* och Leipzigerbanken.

Jag skall tillåta mig att omtala, huru det på 1870-talet gick med en dylik emissionsbank i Frankrike, nämligen *Union générale*. Denna bank stiftades år 1878 med ett aktiekapital af 13 millioner francs, hvarefter aktiekapitalet ökades år ifrån år, så att det redan år 1881 uppgick till icke mindre än 150 millioner francs. Sistnämnda år, då grundfonden ökats från 100 till 150 millioner francs, förklarades det, att vinsten på bankrörelsen under föregående år uppgått till 62 millioner francs; men fem månader därefter gjorde banken fallet med en brist af 135 millioner francs. Aktieägarna hade alltså förlorat icke allenast den insatta grundfonden, 150 millioner francs, utan äfven dessa 135 millioner francs, summa 285 millioner francs. Hvilken verkan något sådant skall hafva på ett land och ett lands industri, därom behöfver jag här icke orda.

Jag ger naturligtvis den ärade reservanten fullständigt rätt däri, att det är en stor skillnad mellan dessa stora emissionsbankers verksamhet och de af Kungl. Maj:t här föreslagna bankernas. Ty de utländska bankerna hafva icke stått under någon kontroll, och någon särskild banklagstiftning har för öfrigt icke där funnits. Hos oss åter skulle dessa banker komma att stå under den kontroll, som nu är skärpt genom kammarens nyss fattade beslut angående solidariska banker.

*Lagförslag
ang. industri-
förelagsbanker.*
(Forts.)

Jag vågar dock påstå, att den grundfond, som Kungl. Maj:t här föreslagit såsom minimum för startandet af ett sådant företag, nämligen 5 millioner kronor, är allt för snävt tilltagen. Skall en sådan bank verkligen kunna göra någon nytta, tror jag, att det erfordras en vida större grundfond, ty eljest kan den icke erbjuda en sådan soliditet, att den på grund därpå kan upptaga lån från allmänheten uti någon större skala.

Inom utskottet tänkte man först att föreslå bifall till Kungl. Maj:ts proposition, ehuru med förbud för dessa banker att upplåna medel från allmänheten. Ett sådant förslag skulle naturligtvis rent af hafva omöjliggjort bankens existens. Jag tror sålunda, att en sådan inlåning är nödvändig, men om denna inlåning skulle göra någon nytta, vore det nödvändigt, att grundfonden höjdes från det af Kungl. Maj:t föreslagna beloppet 5 millioner kronor.

En sådan bank gör naturligtvis under en hausseperiod briljanta affärer, då handeln med aktier är lifig, aktierna ofta byta ägare och det ena affärsföretaget startas efter det andra. Banken skulle då vara i full verksamhet och naturligtvis vara i tillfälle att upplåna icke allenast från enskilde, utan äfven från andra bankinrättningar hvad som erfordras. Men huru skulle det gå under en baisseperiod, under sådana förhållanden, som t. ex. för närvarande råda i vårt land. Under de tre sista åren har någon vidare aktiehandel icke förekommit, och bildandet af nya bolag har varit mycket sparsamt. Under en sådan baisseperiod, menar jag, är det nödvändigt, att banken har fonder, så att den kan prestera en behörig dividend till aktieägarna.

Jag tror för öfrigt icke, att den tid är inne, då en sådan ny banktyp här i landet är erforderlig, och jag är öfvertygad om, att det ännu kommer att dröja länge, innan den blir det. Men komma sådana förhållanden att inträda — och jag erkänner, att en dylik banktyp, väl baserad, kan komma att göra vår industri stor nytta — då anser jag, som sagdt, att den minimigrundfond, som här blifvit föreslagen, bör betydligt ökas.

Under nuvarande förhållanden tillåter jag mig yrka bifall till utskottets förslag och afslag på den kungl. propositionen.

Herr Törneblad: Det exempel, som den siste ärade tälaren anförde från emissionsbanken i Frankrike, visar tämligen

Lagförslag
ang. industri-
förelagsbanker.

(Forts.)

tydligt, att affärerna icke bero på grundfondens storlek, utan på de sunda principer, efter hvilka de ledas, samt de kontroller och regulativ, som kunna finnas på desamma. Det är alldeles riktigt, att det förhåller sig mycket olika med aktieemissioner under en hausseperiod och under en baisseperiod. Det har de sista årens erfarenhet hos oss tillräckligt visat.

Det sätt, på hvilket de många okontrollerade aktieemissionerna nu försiggå både hos oss och i utlandet, gifver mig stöd för det antagandet, att den spekulation, som i alla händelser uppstår, bör på något sätt regleras och bindas vid vissa föreskrifter samt i viss mån öfvervakas från myndigheternas sida. Jag är visserligen den förste att erkänna, att detta öfvervakande icke kan göra till fyllest uti allt, men det har dock den betydelsen med sig, att det hindrar eller åtminstone försvårar utsläppandet och mottagandet i allmänhetens händer af vissa osunda papper, i det att detta öfvervakande gifver garanti för att de papper, som på här afsedt sätt utsläppas, hafva passerat en föregående skärseld och därför kunna vinna mera förtroende. Jag tror därför, att tanken i och för sig är riktig.

Det är ju möjligt, att grundfonden borde vara större; men det är nästan bättre, synes det mig, att försök till en början göres i mindre skala och att saken sedan kan vidare utvecklas.

Jag har icke heller för min del någon förhoppning om, att förslaget nu skall gå igenom, men jag anser mig dock böra instämma uti det yrkande, som den förste talaren framställt.

Herr Rettig: Ehuru jag till fullo erkänner det tänkvärda uti hvad herr Leman och Törnebladh här uttalat, kan jag för min del dock icke i närvarande stund biträda deras yrkanden. Jag anser nämligen den ifrågavarande banktypen ännu vara i vårt land obehöflig, och jag håller före, att den nu praktiserade metoden för handel med aktier och aktieemission vid nya företags startande gärna kan fortgå på samma sätt som hittills ännu en tid. Jag kan för min del icke inse, hvilken fördel skulle vinnas genom införandet af en ny banktyp för att handla med aktier. För närvarande går det ju så till, att den, som vill köpa eller sälja aktier, vänder sig till en mäklare eller också själf bevistar börsauktionerna, hvarvid han själf kan bestämma, hvilka aktier han vill köpa och huru mycket han för dem vill betala. Om man nu inrättade speciella banker för köp och försäljning af aktier, skulle ju dessa banker egentligen få samma uppdrag som mäklarne, och jag är rädd för, att man genom en sådan legalisering af bankernas handel med aktier skulle åstadkomma något demoraliserande i stället för en förbättring.

Hvad beträffar emissionen af aktier för nya företag, så är jag för min egen del mera böjd för att hysa förtroende till en inbjudan till aktieteckning, som är undertecknad af kända per-

soner, än att lyssna till en spekulativ bank, som utfärdar en sådan inbjudan. Dessa banker hafva ju egentligen därvid intet annat intresse än att få dylika företag till stånd, på hvilka de kunna förtjäna kommissionsarfvode. Det är då större garanti för att de personer, som utfärdat en inbjudan till aktieteckning, och hvilka sedermera fortsätta företaget, skola hafva intresse för att detsamma skötes ordentligt. En sådan där spekulativ bank kan ju vara mycket bra, men den kan också vara dålig.

Jag tror dessutom, i likhet med en föregående talare, att ett minimibelopp af 5 millioner kronor för grundfonden är alldeles för litet, om dessa banker verkligen skola något utträta. Jag skulle icke heller vilja vara med om, att insättning på deposition tillåtes uti ett sådant företag, ty det måste ovillkorligen medgifvas, och det har också medgifvits, att detta är en farligare inrättning än en vanlig bank. Mig synes, att högsta domstolens ledamöter i detta fall uttalat sig mycket tydligt och riktigt, då de, enligt hvad betänkandet upplyser, yttrat följande: »Genom den föreslagna begränsningen af inlåningen från allmänheten blefve insättarnes säkerhet icke tryggad, då med fonderna skulle ansvaras icke blott för de från allmänheten inlånade beloppen, utan ock för bankens öfriga förbindelser; och för dessa senare vore ingen gräns uppställd, utan skulle det stå industriförlagsbankerna öppet att från annan penninginrättning inlåna hvilket belopp som helst, hvarigenom i industriförlagsbankernas äfventyrliga rörelse kunde komma att indragas äfven de medel, som af allmänheten anförtrotts åt andra banker. Faran häraf blefve så mycket större, om två banker stadigt samverkade på det sätt, att den ena under formen af industriförlagsbank drefve aktiehandeln och den andra med vanlig banktyp hade till uppgift att vara den förras förläggare.» Detta är ju precis detsamma som att skapa ventiler åt en del bankinrättningar, hvilket jag icke kan finna vara lämpligt.

På grund af hvad jag nu anfört, skall jag, herr talman, be att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Törner: Äfven jag hyser den åsikten, att något behof af s. k. industriförlagsbanker icke för närvarande förefinnes, och jag vill tillika uttala den förhoppningen, att det måtte dröja mycket länge, innan en sådan banktyp kommer att hos oss införas. Jag tror för min del att, huru väl en sådan bank än skötes, huru ärlig dess styrelse än må vara och huru nyttig en sådan bank kan vara för den industriella verksamheten, densamma dock måste vara mycket riskabel, såväl för aktieägarne som för dem, som där insätta medel.

Jag tror vidare, att tillvaron af sådana banker skulle, såsom herr Moll påpekat, »bidraga till uppammandet af en osund spekulationlust».

Lagförslag
ang. industri-
förlagsbanker.
(Forts.)

Lagförslag
ang. industri-
förelagsbanker.
(Forts.)

Frågan är nu: behöfva vi en sådan banktyp? Hvilken skulle blifva dessa bankers verksamhet? Jo, de skulle köpa och sälja aktier, de skulle låna bolag medel till skötandet af deras verksamhet och de skulle hjälpa till vid startandet af nya bolag. Hvad den första uppgiften beträffar — att köpa och sälja aktier — så behöfves ju icke därför någon ny banktyp, ty vi hafva ju i detta fall notariatafdelningar vid en del banker samt fondmäklare, som ju funktionera fullt tillfredsställande. Hvad däremot beträffar dessa bankers deltagande i startandet af nya företag, så skulle det väl tillgå så, att de, om det för dem framlades ett prospekt, som förefölle dem lockande och bra, beslöto sig för att delta i startandet. Om banken därvid handlat i god tro, kan man väl icke förutsätta, att kontrollen öfver deras verksamhet skulle hafva till följd någon ansvarighet eller ersättningsskyldighet från bankens sida. Enligt mitt förmenande skulle följden i stället blifva den, att banken under årens lopp skulle samla det ena papperet efter det andra för att sedermera, då en baisseperiod inträffade, sitta där med en samling af mer eller mindre okuranta aktier.

Jag tror således, att det vore i hög grad farligt att inrätta en sådan banktyp, och då det icke kan anses vara oundgängligen nödvändigt, så ber jag för min del att få instämma i utskottets hemställan.

Herr statsrådet Meyer: Det kan ju icke vara mycket att tillägga till hvad här redan blifvit anfördt till förmån för den kungl. propositionen. Jag vill endast gentemot den anmärkning, som blifvit riktad emot densamma, att något behof af sådana industriförelagsbanker icke förefinnes, säga, att jag visserligen icke heller för min del tror, att behofvet är så synnerligen trängande. Men huruvida ett behof af en sådan bankinrättning förefinnes eller icke förefinnes, det tror jag är mycket svårt att på förhand afgöra. Man kan i allmänhet icke, då det är fråga om en sådan nyhet som denna, göra alldeles klart för sig, huruvida ett behof af densamma förefinnes eller icke. Jag vill i det fallet endast erinra om, huru det var, innan vi fingo telefonen. Man sade då allmänt, att vi icke behöfde den, att vi redt oss den förutan i så många år, och att det gått bra ändå. Jag antager dock, att ingen, som i ett eller annat år haft telefon, nu anser sig kunna undvara densamma, och vi förstå nu knappast, huru vi förr kunnat reda oss utan telefon.

Jag tror nu, att det är samma förhållande med dessa banker.

Man fruktar nu att, ifall man inrättar en sådan banktyp, dessa banker egentligen skulle komma att sysselsätta sig med att uppmuntra osunda spekulationer. Därvidlag ber jag dock att få erinra därom, att bankerna ju skulle ställas under kontroll samt att det för öfrigt borde ligga i deras eget intresse — då de eljest

icke skulle kunna äga bestånd — att icke med afsikt göra dåliga affärer, uppköpa dåliga aktier eller understödja dåliga företag. Man får väl ändock förutsätta, när man sätter en så stor apparat i gång, att den skall komma i händerna på sakkunniga och kloka samt jämväl hederliga män. Jobberi och aktiesvindel är det under för handen varande förhållanden, just till följd därpå att dylika bankinrättningar som de nu ifrågavarande saknas, svårt att förhindra, då nästan all aktiehandel nu fullständigt undandrager sig offentligheten.

*Lagförslag
ang. industri-
förelagsbanker.
(Forts.)*

Man har gjort den anmärkningen, att en sådan bank skulle kunna associera sig med en vanlig bank, och denna bank skulle då blifva förelagsbank åt aktiebanken, till följd hvaraf båda skulle kunna blifva indragna i riskabla affärer. Men huru går det till för närvarande? Jo, i stället för att man öfverlämnar sina aktier till en industriförelagsbank, efter som sådana icke finnas, så gå nu ofta nog personer, som icke hafva några penningar, i alla fall och teckna aktier, därför att de på förhand gjort upp med en bank, att de hos den skola få belåna dem, och på så sätt skaffa sig kapital till aktiernas betalande. När det så inträffar — hvad som mycket ofta sker — att aktierna sjunka, eller rent af blifva värdelösa, har aktieägaren ingenting att betala den skuld med, för hvilken de lämnats såsom säkerhet; och följden blir då den, att den bank, som inlåtit sig på affären, antagligen blir mera lidande, än om den skulle hafva inlåtit sig med en sådan bank, som de nu ifrågavarande.

En ärad talare har här förklarad, att han, när det gäller att starta nya industriella företag, hellre hölle sig till en inbjudan, utfärdad af kända personer, än till en inbjudan, som utgått från en bank. Ja, det beror ju helt och hållet på, om man vet, att en bank skötes med förstånd, så att den icke understödjer lättsinniga företag.

Det vill synas mig, att det endast skulle kunna vara till gagn för industrien, till hvars tjänst nu ifrågavarande banker uteslutande skulle inrättas, om den kungl. propositionen kunde vinna Riksdagens bifall.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att beträffande förevarande paragraf yrkats, dels att densamma skulle godkännas, dels ock att paragrafen skulle afslås.

Härefter gjordes propositioner i enlighet med dessa yrkanden, och förklarades propositionen på afslag å paragrafen vara med öfvervägande ja besvarad.

Öfriga delar af förslaget.

Afslogos.

Utskottets i punkten gjorda hemställan.

Förklarades besvarad genom kammaren beslut vid föredragningen af lagförslaget.

Lagförslag
ang. bank-
aktiebolag.

Punkten 2.

Utskottets förslag till lag angående bankaktiebolag.

1—81 §§ samt öfverskrifterna till kap. I—VI.

Godkändes.

82 §.

Herr Boström, Filip: Kammaren har nyss beträffande 18 § beslutit ett af utskottet föreslaget tillägg till de tre moment, som förekomma i samma paragraf enligt Kongl. Maj:ts proposition. Det nya momentet återfinnes på sid. 94 i betänkandet och lyder så: »Ej må någon från bolaget uppbära utdelning eller utföra annan bolagsman tillkommande rättighet, innan han blifvit i registerboken införd». Då det icke torde vara lämpligt, att detta moment i 18 § inbegripes bland de paragrafer och moment, med afseende å hvilka straffbestämmelser gifvas i 82 §, tillåter jag mig hemställa om den ändring i sistnämnda paragrafs lydelse, att efter »som i 18 §» tillägges: *1, 2 eller 4 mom.* I öfrigt yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, hvarefter herr talmannen yttrade, att i afseende på föreliggande paragraf annat yrkande ej framställts än af herr *Boström, Filip*, att paragrafen måtte godkännas med den ändring, att orden »18 §» utbyttes mot orden »18 § 1, 2 eller 4 mom.».

Sedermåra gjordes propositioner, först på godkännande af paragrafen enligt utskottets förslag samt vidare på bifall till nyssnämnda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

Öfriga delar af förslaget.

Godkändes.

Utskottets i punkten gjorda hemställan.

Förklarades besvarad genom kammarens beslut vid föredragningen af lagförslaget.

Punkten 4.

Förslaget till lag angående tillsyn å vissa penninginrättningar, som drifva sin rörelse utan af Konungen stadfäst reglemente.

Godkändes.

Förslaget till lag angående ändrad lydelse af 1 § i lagen den 27 maj 1898, innefattande särskilda bestämmelser om vissa aktiebolag, som drifva lånerörelse.

Herr Boström, Filip: Jag har af misstag kommit att begära ordet vid det nu förevarande lagförslaget och ber allenast att till detsamma få yrka bifall.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, hvarefter föreliggande förslag godkändes.

Förslaget till lag angående solidariskt bankbolags, bankaktiebolags och sparbanks konkurs.

Godkändes.

Förslaget till lag om ändrad lydelse af 8 § i lagen den 13 juli 1887 angående handelsregister, firma och prokura.

Herr Boström, Filip: Enär den lag, som nu är föredragen, står i beröring med den, som särskilda utskottet n:o 1 i utlåtande, som här förevar sistlidne lördag, föreslagit kamrarne att antaga om ändrad lydelse af 8 § i lagen den 13 juli 1887 angående handelsregister, firma och prokura, samt nämnda af särskilda utskottet föreslagna lag icke är definitivt antagen, utan skall ånyo föreläggas kamrarne i det sammanjämningsförslag från utskottet, som sannolikt nästa onsdag kommer att i denna kammare behandlas, anhåller jag att få yrka återremiss på den nu föredragna lagen.

Efter härmed slutad öfverläggning visades förevarande förslag åter till utskottet.

Förslaget till lag angående ändrad lydelse af 55 § i lagen den 28 juni 1895 om handelsbolag och enkla bolag.

Godkändes.

Utskottets i punkten gjorda hemställan.

Förklarades besvarad genom kammarens beslut vid föredragning af lagförslagen.

Punkterna 5—8.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning af Första Kammarens tillfälliga utskotts den 6 och 8 innevarande maj bordlagda utlåtande, n:o 19, i anledning af Andra Kammarens beslut angående skrifvelse till Konungen rörande tillhandahållande af Svensk Författningssamling till lägsta möjliga pris, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Justerades åtta protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de under dagen första gången bordlagda ärendena skulle sättas främst bland betänkandena på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 1,22 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Rättelse

i Första Kammarens protokoll den 6 maj 1903, f. m.

Bland reservanterna mot kammarens beslut i fråga om bestämmelser rörande Sveriges och Norges unionella förhållanden (nederst å sidan 70) bör äfven antecknas herr *Melin*.
